
Novetats a la flora vascular del Montseny

Cèsar Gutiérrez i Perearnau

Introducció

El Montseny és un massís molt estudiat; nombrosos botànics han explorat els seus vessants. I és que, efectivament, allò que més s'ha «trepitjat» són les parts altes, i la base del Montseny s'ha oblidat a favor de les rareses botàniques que puguin hostatjar-hi els cims.

Les espècies que oferim a continuació són inèdites al catàleg de flora vascular del Montseny, o, en algun cas, són confirmacions de citacions dubtoses. Provenen, sobretot, de les parts baixes del massís, especialment dels voltants de Breda, i han estat herboritzades en el decurs del darrer any. Determinats exemplars són al límit meridional de distribució de l'espècie als Països Catalans (*Tilia cordata*, *Polygonatum verticillatum*, *Sempervivum montanum*, etc.).

En aquesta llista, no oferim les espècies que, tot i ser inèdites al catàleg abans esmentat, T. Casasayas i Ll. Villar mencionen a les seves tesis com a existents dins els límits del Montseny (*Araujia sericifera*, *Lamium purpureum*, *Euphorbia prostrata*, *Lemna gibba*, *Cuscuta campestris*, etc.). D'altra banda, tampoc no s'hi inclouen les que Barnola i Romo ja indiquen a l'article «Addicions a la flora vascular del Montseny» (*Crassula tillaea*, *Galinsoga parviflora*, *Impatiens balfourii*, *Parentucellia viscosa*...).

Llista d'espècies

– *Allium triquetrum* L. L'hem trobat formant una petita colònia a la vora d'un prat, a uns 450 m, i a la vall de Montseny (DG 52). Així mateix, creiem haver-la vist als voltants de Breda.

– *Althaea officinalis*. Localitzada a la vora d'una surgència d'aigua als afores de Breda; 140 m (DG 62).

– *Anacyclus valentinus* L. En uns erms de Breda, a 160 m (DG 62), i en uns herbassars ruderals de Granollers, a 140 m (DG 40).

– *Anagallis minima* (L.) Krause in Sturm. Tàxon molt rar al país. N'hem trobat una bona població prop de la carretera de Breda a Arbúcies, a uns 220 m (DG 62). Tan destacable com la presència d'aquest, és el conjunt d'espècies que l'acompanyen, i que formen una molt bona representació de *Cyperetum flavescens* a baixa alçada: *Peplis portula*, *Scirpus setaceus*, *Hypericum humifusum*, *Cyperus flavescens* (totes les quals són característiques de l'aliança, juntament amb la mateixa *A. minima*) i, a més, *Lythrum hyssopifolia*, *Lotus angustissimus*, *Juncus bufonius*, *J. tenuis*, *J. tenageia* i *Mentha pulegium*.

– *Atriplex prostrata* Boucher ex DC. Quenopodiàcia que hem observat en uns herbassars nitròfils propers a la Tordera, a l'alçada de Viabrea, on assoleix importants recobriments; 80 m (DG 61).

– *Barlia robertiana* (Loiser) Greuter. Un parell de peus d'aquesta espectacular orquidiàcia als afores de Breda, a mitja ombra del bosc; 170 m (DG 62).

– *Centaurium maritimum* (L.) Fritsch. L'hem vista a la serra de Sant Llop (Breda), en un marge de camí, amb espècies d'*Isoetion* (*Lotus angustissimus*, *Juncus bufonius*, *J. capitatus*, *Mentha pulegium*, *Lythrum hyssopifolia*, etc.); 210 m (DG 62).

– *Coronopus didymus* (L.) Sm. Davant de l'ajuntament de Cardedeu, en una vorera; 195 m (DG 41).

– *Delphinium ajacis* L. Naturalitzada a la urbanització Residencial Riells; 210 m (DG 62). També en un herbassar proper a la Tordera, a l'alçada de Viabrea; 80 m (DG 61).

– *Drosera rotundifolia* L. Espècie que es creia desapareguda al Montseny. L'hem retrobada a la vall de Riells, on es fa molt puntualment i a uns 1.000 m (DG 52).

– *Fumaria bastardii* Boreau in Duch. Un parell o tres de localitats en parets velles i herbeis de Breda, de 160 a 170 m (DG 62).

– *Galium scabrum* L. Rubiàcia d'afinitats mecaronèsiques; raríssima als Països Catalans. Només era coneguda a les Gavarres, on es fa molt puntualment. N'hem trobat tres localitzacions al Montseny (DG 62), a 320, 350 i 630 m. Propers a aquests enclavaments, trobem altres testimoniatges relíctics, que, més o menys llunyanament, podríem relacionar amb el clima temperat i humit que regnava durant el pliocè: els poblaments de *Prunus lusitanica* que ocupen diversos fondals del massís, o l'*Osmundo-Lauretum* de la vall de Gualba.

– *Juncus tenuis* Willd. Tàxon d'origen nord-americà, que hem vist als afores de Santa Maria de Palautordera (DG 51), a 210 m, aproximadament; a Gaserans i a Breda (DG 62); entre Breda i Riells (DG 62), i a Riells (DG 52). Tot plegat, en altures de 80 a 500 m. Aquesta espècie s'ha naturalitzat amb una gran facilitat, i és fàcil trobar-ne nombroses localitzacions al bell mig de camins humits o ombrejats. Fa grans recobriments en ambients de *Nanocypripion flavescentis*.

– *Lathyrus hirsutus* L. Herboritzada en un ermot rude-ralitzat prop de Breda (les Brugueres); 100 m (DG 62). Localització que potser ha desaparegut, ja que l'indret ha estat remogut.

– *Lavatera cretica* L. D'aquesta espècie n'hi ha una citació, probablement correcta, de S. Llena a Gaserans. Ara, l'hem trobat al marge d'un caminet, a tocar de Breda; 175 m (DG 62).

– *Lepidium virginicum* L. ssp. *virginicum*. Originària d'Amèrica del Nord; un parell o tres d'emplaçaments a Breda, a 160 i 220 m (DG 62).

– *Lotus angustissimus* L. ssp. *angustissimus*. Aquesta espècie figura com a citació dubtosa de Trèmols al catàleg florístic del Montseny. N'hem trobat una bona colla de localitzacions a la vall de Breda sobretot (DG 62), a les Llobateres (nom que rep la plana de la Tordera entre Sant Celoni i Hostalric), a la Batllòria (totes dues dins el DG 61, tot i que és probable que l'espècie hagi desaparegut de la localitat de la Batllòria), etc. Aquesta papilionàcia és característica de l'aliança *Isoetion*, en una aliança que encara no ha estat descrita al Montseny. En un grapat de punts dels turons de la base oriental del massís, però, *Lotus angustissimus* s'aplega amb altres espècies característiques de l'aliança i la classe (*Mentha pulegium*, *Juncus tenageia*, *J. bufonius*, *Lythrum hyssopifolia*, *Scirpus setaceus*, etc.), de manera que constitueixen clapes poc o molt representatives d'*Isoetion duriei*.

– *Ludvigia palustris* L. Llena l'havia documentada al límit del Montseny, al Garduix (vall d'Arbúcies). N'hem vist una densa colònia en una petita bassa de Breda; 170 m (DG 62).

– *Malva parviflora* L. Aquesta espècie també figura al catàleg del Montseny com a citació poc segura. L'hem pogut retrobar en un erm força trepitjat als carrers de Breda, on el seu futur no és gaire afalagador; 150 m (DG 62).

– *Medicago murex* var. *murex* Willd. L'hem herboritzat en un turó immediat a la vall de Breda, a tocar del camí; 140 m (DG 62). Es tracta de la segona citació per al territori català; l'única localització que se'n coneixia era la del delta de la Tordera, on sembla que és molt rara. A les Balears és prou abundant, però es tracta de la varietat *sphaerocarpa*.

– *Paspalum dilatatum* Poir. in Lam. La seva absència en el catàleg de flora vascular és, sens dubte, accidental, ja que és una espècie molt estesa.

– *Polygonatum verticillatum* (L.) All. Al catàleg de flora vascular del Montseny figura una citació poc segura d'aquesta espècie a Sant Marçal, amb la indicació «Salvador hb.». Si aquesta «hb.» significa herbari, i no hi va haver confusió en l'etiquetatge, aquesta espècie era present al massís en temps de la família Salvador. Més de dos segles més tard, en companyia de Joan López, s'ha trobat l'espècie al Montseny: uns pocs exemplars ocupen un relleix ombrejat per la fageda, al vessant nord de les Agudes i a uns 1.500 m (DG 52).

– *Pyrus communis* L. ssp. *pyraster*. Uns quants peus joves en un alzinar i uns roureda de la vall de Breda (DG 62); a 175 i 170 m.

– *Ranunculus aquatilis* L. cf. ssp. *aquatilis*. Forma un densíssim poblament en una pollancreda inundada, entre Breda i Hostalric; 75 m (DG 62).

– *Ranunculus sardous* Granta ssp. *sardous*. Prou estesa en espais molt humits, inundats temporalment, a les Llobateres (DG 61 i 62).

– *Rorippa sylvestris* (L.) Bess. A la riba mateixa de la Tordera, a l'alçada de Viabrea; 75 m (DG 61).

– *Rosa micrantha* Borrer ex Sm. in Sowerby. Com en el cas de *Paspalum dilatatum*, l'absència d'aquesta espècie al catàleg deu ser accidental.

– *Sagina subulata* (Swartz) Presl. var. *gracilis* Fouc. et Sim. Trobada no gaire lluny de Breda, amb altres espècies d'*Isoetion*; 200 m (DG 62). Llena l'assenyala a Gaserans.

– *Sempervivum montanum* L. ssp. *montanum*. Unes quantes rosetes de l'espècie a les roques del vessant est de les Agudes, a uns 1.500 m (DG 62). Cadevall, a la *Flora de Catalunya*, diu: «Salvador i Costa la refereixen a les Agudes de Montseny, on tant Sennen com nosaltres havem observat la *S. arvernense* Lec. et Lamot». Aquesta consideració no és recollida en obres posteriors. D'altra banda, hem trobat un plec de F. Trèmols de *Sempervivum montanum* (BC 659091); a l'etiqueta hi diu: «Hab: in cuspidis Montseny et in rupibus monticum [?] Setcases 1880». Al plec, però, segons el nostre criteri, hi ha exemplars de *Sempervivum montanum* i *S. tectorum*. És més probable que els corresponents a *S. montanum* hagin estat herboritzats a Setcases, mentre que les mostres de *S. tectorum* ho hagin estat al Montseny.

– *Solidago canadensis* L. ssp. *altissima* (L.) O. Bolòs et J. Vigo. A tocar de la carretera C-251, entre Viabrea i Hostalric; a 80 m (cf. DG 61).

– *Tilia cordata* Mill. Al catàleg del Montseny, és indicada com a subespontània (DG 43). Aquesta espècie es detura en perdre latitud, i a les Guàrdies és raríssima. L'hem trobat en un sot molt ombrívol, entre Breda i Arbúcies, i a només 350 m (DG 62). Sembla que els pocs peus que hi ha són espontanis, i més si tenim en compte que els acompanyen altres espècies de *Fraxino-Carpinion*: *Polystichum setiferum*, *Fraxinus excelsior*, *Corylus avellana*, i una densa colònia de *Phyllitis scolopendrium*.

A aquesta llista volem afegir-hi *Hypericum pulchrum*, tot i que és inclòs al catàleg de flora vascular; Bolòs en trobà una localització prop de Riells, a 600 m. Es tracta d'una espècie atlàntica, també coneguda al Montnegre i al Vallespir, on és molt rara.

A la localització de Bolòs, n'hi podem afegir vuit o nou més, en marges de rierols i llocs més aviat humits, de 350 a 850 m, aproximadament (DG 52 i 62). La majoria d'aquests enclavaments són a Morou. Aquest turó, a més, hostatja poblaments de *Prunus lusitanica* en uns quants còrrecs; *Saxifraga geranioides* encatfant molts metres quadrats de tartera a altures inferiors als 700 m; *Acer platanoides* també per sota els 700 m, o un clpa de fageda a poc més de 600 m.

Agraïments

Al Dr. J. M. Ninot, que ens va assessorar en alguna determinació conflictiva, i al Dr. O. de Bolòs, que va revisar la nostra determinació de *Pyrus communis* ssp. *pyraster*.

Bibliografia

Barnola, P.; Romo, A. M. «Addicions a la flora vascular del Montseny». *II Trobada d'Estudiosos del Montseny*.

Barcelona: Diputació de Barcelona, 1989 (Monografies; 18).

Bolòs, O. de; Vigo, J. *Flora dels Països Catalans*, I i II. Barcelona; Barcino, 1984 i 1989.

Bolòs, O. de; Nuet, J.; Panareda, J. M. «Flora vascular del Montseny». *El patrimoni biològic del Montseny*. Barcelona: Diputació de Barcelona: 1986, 41-92.

Bolòs, O. de *et al.* *Flora manual dels Països Catalans*. Barcelona: Pòrtic, 1990.

Cadevall, J. *et al.* *Flora de Catalunya*, II. Barcelona: IEC, 1913-1937.

Casasayas, T. *Flora ahlòctona de Catalunya*. Universitat de Barcelona, 1989 [tesi doctoral].

Gutiérrez, C. «*Galium scabrum* (L.) al Montseny». *La Sitja de Llop* [Campins], 13 (1992).

Gutiérrez, C. «*Drosera rotundifolia* L. i *Anisothecium palustre* (Dicks.), I. Hag. al Montseny». *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 62 (1993).

Llensa, S. «Inventario razonado de la flora de Hostalric y su comarca». *An. Esc. Sup. Pér. Agr.* [Barcelona], IV (1945), 120-290.

Vilar, Ll. *Flora i vegetació de la Selva*. Universitat Autònoma de Barcelona, 1987 [tesi doctoral].